

GAIUS VALERIUS CATULLUS

Препев од латински:

Даниела Тошева

Студент на постдипломски студии

Институт за Класични студии

Филозофски факултет, Скопје

LXIII

Носен над длабоко море во коработ забрзан Атис,[1]
желно, со стапало лесно, во Фригиска гора да стапне;
влезе во храмот темен на божица[2] обвинен в шума,
помама луда го фати, ја изгуби паметта тогаш -
откина товар од себе со наострен зашилен камен.[3]
Кога, пак, осети дека си остави тело без машкост
уште и земјата дека со крвца ја извалка свежа
с' белите раце го фати, забрзана[4], лесниот тимпан,
тимпан, Кибелина туба, богослужбата твоја Мајко[5];

- 10 шуплива бикова кожа тресејќи со нежните прсти
Започна таа да пее на своите друшки во занес:
„Заедно одете, Гали[6], кон вишниот лаг на Кибела,
заедно одете стадо од скитници на Диндимена[7],
ко да ќе барате туѓина како изгнанички брзо,
следевте насока моја, придружнички јас ви бев водач!
Немили далги и жестоко море поднесовте вие,
скопивте тело од омраза страшна спрема Венера[8],
душа до госпоѓа наша веселете с' лутања брзи!
Бавење сега нек' нема, тук' ајде, следете ме накај
- 20 фригиски дом на Кибела, кон божјите фригиски шуми,
каде одекнува звукот на кимбало, ечи и тимпан,
каде што свирачот фригиски свери на кривата писка,
каде Мајнадите[9] диво затресуваат глави со бршлен
каде од силните викој свештениот лаг се треси
каде скитачите божји да лутаат свикнале таму
затоа личи да ние забрзаеме с' игриви танци.”
Само што отпеа Атис, невестинска жена, на друшки
кога одненадеж заклика дружба с' растреперен јазик
одекна тимпанот лесен, зазвучија кимбала шупли,
- 30 с' лесно се стапало оро кон зелена поближи Ида [10].
Одеше, скитница бесна, бревтајќи и здив испуштајќи
следена с тимпанот, Атис, ко водач низ темните шуми.
Како што јуница с' јарем нескротена, бега од товар,
брзите Гали забрзано следат свој брзоног водач.

- Кога преморени веќе си стасаа в дом на Кибела
 заспаа без Керера[11] поради напорот тежок;
 тежок им сон покриваше очи, заморено, бавно,
 отиде в починка тивка на душиите јароста дива.
 Но, кога сонцето с' блескави очи на златното лице
- 40 осветли небеса бела и жестоко море и земја
 отера сенки на ноќта со коњите пргави живи.
 Тогаш и сонот си замина брзо од будната Атис
 кон Паситеја[12] божицата в преградка трепетна појде.
 Така , по одморот тивок без јароста жестока Атис
 самата в срце си спомна што има сторено таа-
 виде со разбистрен ум што изгуби, каде е сега,
 душа распламтена она се врати кон морето назад.
 гледајќи го с' плачливи очи. Таму, пак, ширното море
 тажна со таговен глас на татковина своја си рече:
- 50 „Родена земјо, еј, моја, татковино крају мој роден!
 Бедник те оставив тебе ко робови бегалци кога
 бегат од господар свој, па си тргнав кон идските шуми
 в снег за да бидам и в студени места на сверови диви,
 секое дувло нивно подивено за да го видам,
 каде, по кои ли места, татковино јас да те сместам?
 Самата зеница сака да насочи поглед кон тебе
 дури за кратко е време од збеснатост лишена душа.
 Јас зар од дома оддалечен во овие шуми да скитам?
 Лишен од имот да бидам, татковина, роднини, друшки?
- 60 Далеку зар од гимназии[13], плоштад , палестра[14] да
 бидам?
 Бедна, о, бедна ти душо, да жалиш непрестајно треба!
 Каков ли облик на човечко тело не сум имал уште?
 Не сум ли жена и не бев ли момче и ефеб[15] и дете,
 цвет на гимназија не бев ли, слава на говори школски,
 полни ми беа и порти и прагови трепетни куќни,
 нели ми беше домот со венчиња овенчан цветни
 кога во зорите требаше соба да напуштам своја?
 Сега, пак, што сум: на богови робинка, Кибелина слуга?
 Јас ли Мајнада ќе бидам, дел од мене, јалов, пак, маж ли?
- 70 Јас ли ќе живеам в снежните места на зелена Ида?
 Јас ли, пак, живот да водам под високи фригиски врвој,
 каде што кошута живее, вепарот див кај што скита?
 Веќе, о, веќе јас жалам што направив, веќе се кајам!“
 Така од усните розови гласот се рашири брзо,
 порака нова до обете уши на богој носејќи;
 тогаш Кибела ги пушти лавовите свои од јарем,
 поттикнувајќи го оној од левата страна му рече:
 „Жестоко тргни кон него, дај нека гневот го гони,
 Напрај да с' удар на гневот вратен во шума да биде
- 80 сака зар слободно многу од царството мое да бега.

Затреси опашка грб и подготви си удари твои,
напрај да одекне целото место со татнеж и врева,
мускулест врат и грива златеста затреси диво! “
Закана таква му кажа Кибела и одврза јарем.
Самиот свер, пак, со душа здивена брзо си појде,
’ржеше, газеше честар одејки со скитнички чекор.
А кога стигна до влажните места на крајбрежје бело
нежниот Атид го виде близу до морето рамно;
направи напад, а овој кон шумата безумно тркна
90 каде за сиот свој живот, засекогаш, робинка стана.
Божице велја Кибела, господарке наша на Диндим,
далеч нек’ биде од мој дом господарке гневот твој голем,
други ти води ги в занес, други во лудило води!

Белешки:

[1] Атис или Атин е фригиски пастир, когошто Кибела го направила свој жрец, под услов да ја сочува својата невиност; кога ја осквернал побеснал

[2] Кибела

[3] Се скопил

[4] Откако Атис се скопил, авторот го става во граматички женски род, затоа што ја нема машкоста веќе.

[5] Кибела

[6] Гали се жреци на фригиска Кибела, кои во лудило самите се скопеле; заради тоа авторот ги става во граматички женски род.

[7] Диндимена е друго име за Кибела, заради планината Диндим во Фригија што ѝ е посветена на Кибела.

[8] Венера е божица на телесната љубов.

[9] Мајнади или Бакхи се придружнички на богот Дионис, Бакх.

[10] Ида е планина во Фригија, во Троада, едно од местата посветени на Кибела.

[11] Се мисли на храна, затоа што Керера меѓу другото е божица и на храната.

[12] Паситеја, Кала и Еуфросина се трите гратии (грчки Харити), ќерки на Севс и Евринома.

[13] Под гимназии се мисли на вежбалишта, борилишта.

[14] Палестра исто така е борилиште, школа каде што се учеле боречки вештини.

[15] Ефеб е грчки збор за момче од 16 до 20 години.